

6. Trh práce

Na trhu práce nadále převládaly pozitivní tendence.

Přetrvávající růst ekonomiky se nadále výrazně pozitivně odrážel na trhu práce. Pokračoval svižný růst zaměstnanosti doprovázený další redukcí stavu nezaměstnaných. Počet volných pracovních míst evidovaných úřady práce (ÚP) dosáhl během jarního období historického rekordu. Větší redukcí počtu evidovaných uchazečů o práci nadále bránil územní i kvalifikační nesoulad mezi nabízenými místy a nezaměstnanými žadateli. Česko si udrželo výsadní postavení mezi státy Unie, pokud jde o celkovou míru nezaměstnanosti, resp. míru zaměstnanosti mužů.

Tempo růstu celkové zaměstnanosti oproti silnému loňskému roku zatím výrazněji nepolevovalo.

Celková zaměstnanost¹ se v 1. čtvrtletí nadále navyšovala, meziročně narostla o 1,5 %. O tom, že tempo růstu zaměstnanosti zatím výrazně neoslabuje, svědčí skutečnost, že oproti 4. čtvrtletí 2016 byla letos o 0,6 % vyšší. Práci mělo 5,33 mil. lidí, nejvíce v historii samostatné ČR. Rekordním hodnotám se však blížil i podíl podniků, které považují nedostatek zaměstnanců za bariéru svého růstu (v průmyslu šlo na počátku 2. čtvrtletí o 35 % podniků, o rok dříve o 17 %). Podniky se snažily využívat práce schopných skupin nezaměstnaných i ekonomicky neaktivních, ve větší míře spoléhaly i na pracovní sílu ze zahraničí². Nasávání nových lidí na pracovní trh se odrazilo v pokračujícím růstu míry zaměstnanosti. Ve věku 15 až 64 let mělo dle údajů VŠPS práci 72,8 % osob, meziročně o 1,8 p.b. více. Míra zaměstnanosti se v trendu zvyšuje již více než osm let, výrazněji sílí u žen. V pozadí toho stojí rychlejší zvyšování důchodového věku i růst zaměstnanosti ve službách.

Podíl podniků považujících nedostatek pracovní síly za bariéru růstu byl blízký rekordním hodnotám z konjunkturních let minulých dekád.

Těžiště tvorby nových pracovních míst se postupně přesunulo ze zpracovatelského průmyslu do sektoru služeb,...

Na meziročně vyšší zaměstnanosti (+77 tis. osob) měl dominantní vliv vývoj v sektoru služeb. Již více než tři roky se však navyšovala zaměstnanost i ve zpracovatelském průmyslu, byť v posledních čtvrtletích růstová tempa oslabovala mj. i proto, že podniky zaplňovaly volná místa vhodnými uchazeči stále obtížněji. Těžiště tvorby nových pracovních míst v ekonomice se tak postupně přesunulo do služeb (na počátku roku 2016 byl přitom příspěvek služeb i zpracovatelského průmyslu k meziročnímu růstu celkové zaměstnanosti srovnatelný).

...kde se dařilo informačním a komunikačním činnostem, podobně jako profesním, vědeckým, technickým a administrativním činnostem.

V rámci služeb se počet pracovníků navýšil v drtivé většině odvětvových sekcí. Na silný loňský celoroční růst (+4,4 %) navázaly v 1. čtvrtletí 2017 profesní, vědecké a technické činnosti (+5,7 %). Proti počátku konjunkturního roku 2008 pracovalo v tomto odvětví o sedminu lidí více (resp. 60 tis.). Střídmejších výsledků dosáhly v úhrnu obchod, doprava, ubytování a pohostinství (+2,2 % meziročně), vzhledem ke své váze však přispěly ze všech odvětvových uskupení k růstu zaměstnanosti v ekonomice nejvíce. Pokračoval rozvoj informačních a komunikačních činností (+4,3 %, od konce poslední recese +14,2 %). Naopak podstatnější pohyby nedoznala zaměstnanost v peněžnictví a pojišťovnictví i v odvětvích s dominancí státu (kde významnějšího růstu dosáhlo jen vzdělávání). Stabilizovaná zaměstnanost přetrvávala (po roce 2010) i v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství. Ve stavebnictví se o zastavení poklesu zaměstnanosti zasloužily vyšší počty podnikajících osob. Stavby zaměstnanců zde (stejně jako v primárním sektoru) ale nadále klesaly. Růst podnikatelské aktivity může souviset s oživením poptávky v pozemním stavitelství, zejm. menších zakázek (např. rekonstrukcí).

Dlouhodobá stabilizace zaměstnanosti v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství, nově i ve stavebnictví.

Na růstu celkové zaměstnanosti se tradičně nejvíce podíleli zaměstnanci. Podobně jako po většinu loňského roku však v úhrnu přispěly i sebezaměstnané osoby. Z detailnějších údajů VŠPS plyne, že se navyšovaly stavby podnikatelů bez zaměstnanců (již čtvrtý kvartál v řadě, v 1. čtvrtletí meziročně o 5,6 %). Počet podnikatelů se zaměstnanci na počátku roku stagnoval a na příznivější loňský vývoj tak nenavázal.

Počet podnikatelů bez zaměstnanců meziročně rostl již čtvrtý kvartál v řadě, zvyšoval se napříč většiny odvětví.

Růst produktivity práce se po méně příznivém vývoji v průběhu loňského roku letos

V 1.čtvrtletí se příznivě vyvíjela produktivita práce. Zatímco v druhé polovině roku 2016 se její pozitivní vývoj po 11 čtvrtletích zastavil, situace na počátku letošního roku by mohla naznačovat návrat na růstovou trajektorii. Hrubá přidaná hodnota

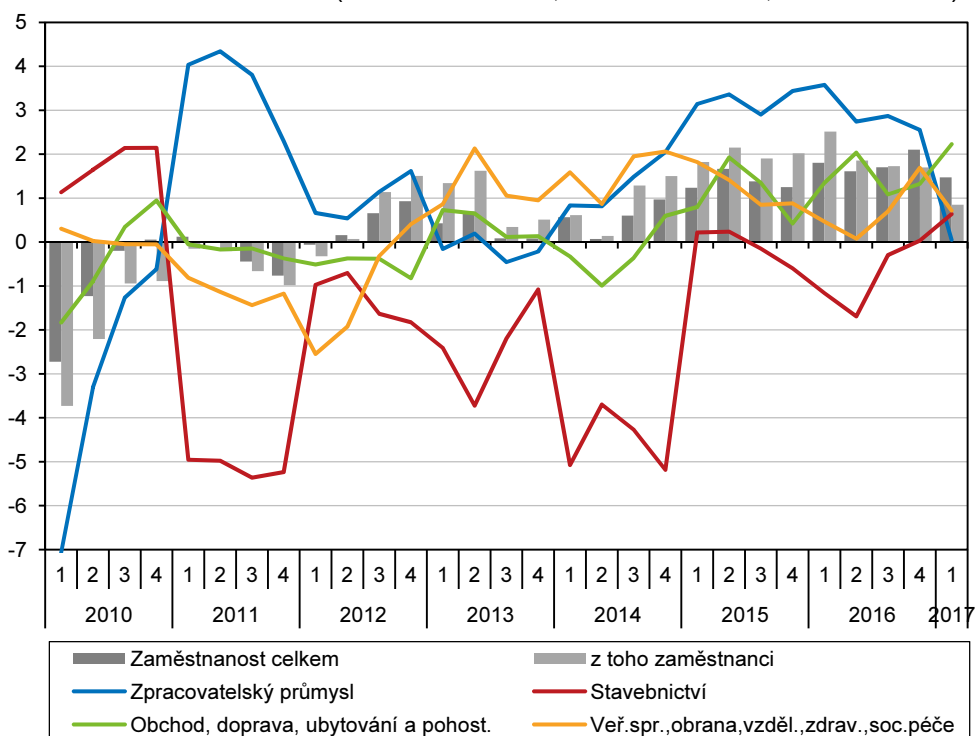
¹ Pokud není uvedeno jinak, jsou v této kapitole údaje o zaměstnanosti uvedeny v pojetí národních účtů v očištění o sezónní vlivy.

² Dle evidence Ředitelství služeb cizinecké policie přesáhl počet všech cizinců v průběhu 1. čtvrtletí 2017 poprvé v historii samostatné ČR půlmilionovou hranici. S ohledem na jejich věkové složení (čtyři z pěti cizinců byli ve věku 20 až 64 let) lze předpokládat, že se v drtivé většině jednalo o osoby intenzivně zapojené na trhu práce.

opět obnovil.

(HPH) meziročně vzrostla skoro dvojnásobným tempem než celková zaměstnanost. HPH v relaci na odpracovanou hodinu jen stagnovala, i tak šlo o lepší výsledek než za celý rok 2016 (-0,5 %). Pokračoval svižný růst hodinové produktivity v odvětví zemědělství, lesnictví a rybníctví, zčásti i ve zpracovatelském průmyslu (+2,8 %).

Graf č. 15 **Počet pracovníků ve vybraných odvětvích a celkový počet zaměstnanců** (dle národních účtů, sezónně očištěno, meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

Obecná míra nezaměstnanosti se nadále redukovala na nové absolutní minimum, volných pracovních míst přibývalo v rámci prvních čtvrtletí nejvíce v historii ČR.

Obecná míra nezaměstnanosti nadále klesala a v březnu dosáhla dle sezónně očištěných údajů 3,4 % (u mužů 2,5 %). Nezaměstnanost byla rekordně nízká nejen v historii ČR, ale i v kontextu všech zemí EU (tento stav trval již více než rok, u mužů téměř tři roky). Redukci nezaměstnanosti doprovází neustále se rozšiřující nabídka neobsazených pracovních míst. Jejich počet v evidenci ÚP na počátku roku zrychlil. Zatímco ÚP nabízely na konci loňského roku 132,5 tis. volných pozic, na sklonku letošního března již 150,9 tis. (v květnu dokonce rekordních 174,0 tis.). Letošní navýšení volných míst bylo v rámci 1. čtvrtletí rovněž nejvyšší od doby sledování.

V šestině okresů evidovaly ÚP převis nabídky volných pozic nad počtem uchazečů.

Na konci března připadalo na jedno volné pracovní místo 2,4 uchazečů. Šestina okresů dokonce registrovala převis nabídky míst nad počtem uchazečů. Méně než 1,5 uchazeče na místo vykazovala téměř třetina okresů (v JZ Čechách, v Praze a okolí a ve spádových oblastech silné koncentrace automobilového průmyslu). Z pohledu kvalifikace měli velmi dobré vyhlídky na uplatnění specialisté (1,4 volných míst na uchazeče v této skupině) a kvalifikovaní manuální pracovníci – řemeslníci a opraváři (1,5) a zejména montéři a osoby obsluhující stroje a zařízení (1,0). Možnost uplatnění se proti loňskému březnu zlepšila ve všech kvalifikačních třídách, především v početně nejvýznamnější skupině pomocných a nekvalifikovaných pracovníků (z 5,7 na 3,3). Tato skutečnost se přirozeně odrazila i ve významném snížení počtu dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů (dle VŠPS o 35 % proti 1. čtvrtletí 2016), jakož i míry nezaměstnanosti osob se základním vzděláním (z 22,2 % na 16,2 %).

Velmi dobré možnosti uplatnění prostřednictvím nabídky ÚP přetrvávaly u specialistů a kvalifikovaných manuálních pracovníků, výrazně se meziročně zlepšilo postavení lidí s nejnižší kvalifikací.

Meziroční růst průměrných mezd zrychlil na 5,3 %, šlo o nejvyšší tempo od konce roku 2008.

Na mzdový vývoj působily v 1. čtvrtletí podobné faktory jako v předešlém roce. Pokračující pokles nezaměstnanosti dále redukoval zdroje využitelné pracovní síly, meziročně se snížil i počet neaktivních osob, které uváděly, že by chtěly pracovat. Podniky tak svůj růst musely stále častěji řešit přetahováním stávajících zaměstnanců na pracovním trhu. Meziroční tempo růstu průměrných mezd (při

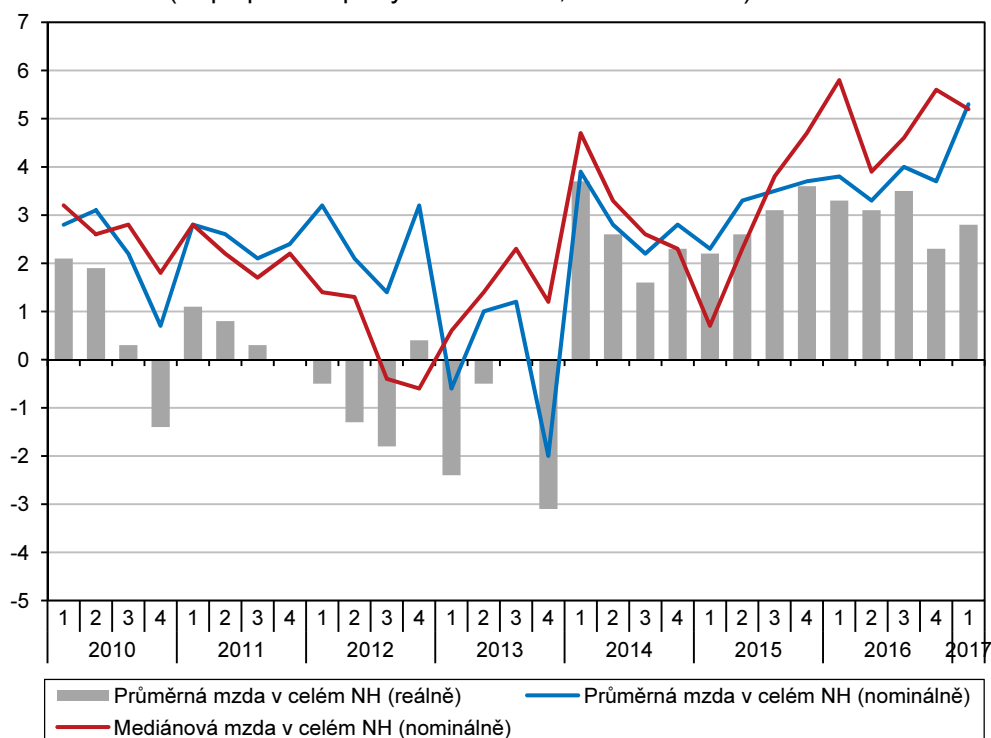
zohlednění délky úvazku) se v 1. čtvrtletí zvýšilo na 5,3 %, během loňského roku kolísalo mírně pod 4 %. Zrychlení růstu bylo letos ovlivněno i vyšším počtem odpracovaných hodin.

Za zrychlením růstu mezd stály především sílící obtíže podniků při hledání nových zaměstnanců nejen v průmyslu, ale i napříč většinou odvětví služeb, dílčí vliv mělo také pokračující navýšování úrovně minimální mzdy.

Sílící inflace spotřebitelských cen zredukovala mzdový růst o téměř polovinu, reálně si zaměstnanci meziročně polepšili o 2,8 %.

Nejvyšší mzdovou dynamiku vykazovaly stejně jako na počátku let 2015 i 2016 odvětví ubytování, stravování a pohostinství (+11,8 %). Dařilo se i administrativním a podpůrným činnostem (+7,2 %). Vysoká tempa v obou odvětvích reflektovala lednové navýšení minimální mzdy v ekonomice (z 9 900 na 11 000. korun), neboť jde o činnosti s dlouhodobě nejnižší úrovní průměrných mezd. Pozici odvětví s nejvyšší průměrnou mzdou (54,1 tis.) převzaly informační a komunikační činnosti (+4,7 %), a vystřídaly tak dříve dominantní peněžnictví a pojišťovnictví (+3,4 %). V odvětvích s dominancí státu se situace na rozdíl od počátku loňského roku příliš nelišila. Nejvíce se platy zvyšovaly ve zdravotnictví a sociální péči (+6,2 %). I přes výrazné zrychlení tempa (z loňských +1,8 % na 4,9 %) zůstával i letos růst platů ve vzdělávání pod úrovní celé ekonomiky. Nejnižší byl mzdový růst mezi odvětvími v těžbě a dobývání (+0,7 %), nepříznivou situaci dokreslovala i dlouhodobá redukce počtu zaměstnanců (v 1. čtvrtletí o 6,9 % meziročně). Přestože celkový růst mezd byl letos nejvyšší od konce roku 2008, reálně se mzdy navýšily již jen o 2,8 %, tedy slabším tempem než na počátku loňského roku.

Graf č. 16 **Hrubá měsíční mzda nominálně, reálně mzdový medián**
(na přepočtené počty zaměstnanců, meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ